

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії
НУ «Запорізька політехніка»

проф. Віктор ГРЕШТА
«28» березня 2025р.

ПРОГРАМА

фахового іспиту замість предметного тесту «Психологія та соціологія» для абітурієнтів, які вступають до НУ «Запорізька політехніка» на навчання за освітнім ступенем «магістр» на основі НРК6, НРК7 за спеціальністю С4 Психологія.

Для оцінки знань абітурієнтів на фаховому іспиті фаховою атестаційною комісією розроблені критеріально-орієнтовані тестові завдання відповідно до Програми предметного тесту з психології та соціології затвердженої наказом МОН від 11.02.22 р. №156, які дозволяють встановити рівень сформованості компетентностей необхідних для засвоєння змісту навчання за спеціальністю С4 Психологія ступеня «магістр».

Фаховий іспит може проводитись очно та/або дистанційно із використанням інформаційного сервісу «Система дистанційного навчання» НУ «Запорізька політехніка» (для осіб, які зареєстровані та перебувають на тимчасово окупованій території – за зверненням вступника). При проведенні в дистанційному форматі обов'язковою є процедура візуальної ідентифікації вступника, здійснюється відеофіксація іспиту.

Вступники повинні знати і вміти:

- Знати основні проблеми і напрямки розвитку психодіагностики, її основні методи; знати основи психометрії;
- Вміти грамотно підбирати психодіагностичний інструментарій;
- Володіти навичками роботи з різноманітними методиками при дотримуванні етичних норм проведення дослідження;
- Знати основні теоретичні основи експериментальної психології;
- Вміти здійснювати психологічне експериментальне дослідження, опираючись на основні і додаткові методи дослідження, оволодіти плануванням експерименту, кваліфікованою інтерпретацією їх результатів у конкретних дослідницьких завданнях, засвоїти правила оформлення дослідницьких звітів.
- Знати предмет та об'єкт психологічного консультування, методологічні підходи до вивчення основ психологічного консультування, основні методи, що застосовуються у процесі психологічного консультування, сфери застосування психологічного консультування, напрямки та види психологічного консультування, методики психоконсультації, проблеми психоконсультування;
- Вміти надавати психологічну допомогу у вигляді консультації різним верствам населення, застосовувати методи консультативної допомоги, проводити психоконсультування в таких сферах як управління, маркетинг,

реклама, освіта, сім'я, шлюб, політика, застосовувати сучасні методи і техніки психоконсультації та психокорекції, аналізувати сутність явищ та проблем, пов'язаних з процесом здійснення психологічного консультації.

- Знати предмет та об'єкт психотерапії, методологічні підходи до вивчення основ психотерапії, основні методи, що застосовуються у процесі психотерапевтичної зустрічі, сфери застосування психотерапії, напрямки та види психотерапевтичної роботи, методики психотерапії, проблеми психотерапії;

- Вміти надавати психологічну допомогу у вигляді психотерапевтичної зустрічі різним верствам населення, застосовувати методи психотерапевтичної допомоги, застосовувати сучасні методи і техніки психотерапії та психокорекції, аналізувати сутність явищ та проблем, пов'язаних з процесом здійснення психотерапевтичної інтервенції.

- Орієнтуватися в основних поняттях та теоріях соціології.

При підготовці завдань комісія виділила такі основні розділи з переліком тем:

РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

1.1. Психологія та соціологія у структурі сучасних наук.

1.1.1. Об'єкт, предмет психології. Психіка як об'єкт психології. Психічні явища як предмет психології.

1.1.2. Об'єкт, предмет соціології. Суспільство як об'єкт соціології. Соціальна взаємодія як предмет соціології.

1.1.3. Функції соціології: теоретико-пізнавальні, практично-політичні.

1.1.4. Трансформація уявлень про предмет психології. Історичне формування предмета психології: від вчення про душу до науки про психіку.

1.1.5. Трансформація уявлень про предмет соціології: від вивчення суспільства в людині до дослідження людини в суспільстві.

1.1.6. Структура та основні галузі психології. Фундаментальна та прикладна психологія.

1.1.7. Рівні соціологічного знання: загальносоціологічні теорії (макросоціологія та мікросоціологія), спеціальні та галузеві соціологічні теорії (теорії середнього рівня), знання, здобуте за допомогою емпіричних досліджень.

1.2. Основні категорії психологи та соціології.

1.2.1. Поняття «психіка» та її сутність. Функції психіки: відображальна, регулятивна.

1.2.2. Співвідношення понять «соціальне» і «суспільне».

1.2.3. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість» та «індивідуальність».

1.2.4. Біологічні передумови, соціальні умови та чинники психічного розвитку особистості.

1.2.5. Мотиви та мотивація особистості. Потреби, інтереси, переконання, ідеали. Спрямованість особистості.

1.2.6. Цінності та ціннісні орієнтації особистості. «Життєві стратегії».

1.2.7. Самоактуалізація та самореалізація особистості: сутність та риси.

РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ І ТЕОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ.

2.1. Соціологічна та психологічна думка XIX ст.

2.1.1 Позитивізм Огюста Конта. Концепція співвідношення суспільства та індивіда.

2.1.2 Психологія натовпу Гюстава Лебона. Класифікація натовпів, характеристики натовпу.

2.1.3 Теорія наслідування Габрієля Тарда Психологічний механізм наслідування як ключ до пояснення соціальної поведінки.

2.1.4 Органіцизм та еволюціонізм у теорії Герберта Спенсера.

2.2. Соціологічна та психологічна думка кінця XIX – початку XX ст.

2.2.1 Інтеракціонізм Теорія «дзеркального Я» Чарльза Хортон Кулі Символічний інтеракціонізм Джорджа Герберта Міда. Аналіз динаміки «Я»: «І» / та «те».

2.2.2 Психоаналітична теорія Зигмунда Фройда Вчення про сексуальність: лібідо, сублімація, витіснення. Структура особистості: Воно (Id), Я (Ego) і Над-Я (Super Ego). Соціологічні аспекти психоаналізу.

2.2.3 Індивідуальна психологія Альфреда Адлера. Комплекс меншовартості.

2.2.4 Аналітична психологія Карла Густава Юнга. Структура особистості. Архетипи колективного несвідомого.

2.2.5 Розуміюча соціологія Макса Вебера. Теорія соціальної дії. Типи соціальної дії. Типи легітимного панування.

2.2.6 Еміль Дюркгейм про суспільні норми і цінності. Поняття аномії. Проблема розрізнення нормальних і патологічних явищ. Типи самогубств.

2.2.7 Теорія соціальної поведінки Вільфредо Парето Теорія еліт Циркуляція еліт як елемент підтримки соціальної рівноваги.

2.3. Психологічна та соціологічна думка другої половини XX — початку XXI ст.

2.3.1 Дж. Морено: соціометрична революція, психодрама Неофрейдизм (Е. Фромм, Е. Еріксон) Класичний біхевіоризм (Дж. Уотсон, І. Павлов, Б. Скіннер) та необіхевіоризм (А. Бандура) Гуманістична психологія (А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, І. Ялом). Генетична психологія Ж. Піаже.

2.3.2 Специфіка структурно-функціональної теорії Толкотта Парсонса.

2.3.3. Концепція соціальної дії. Соціалізація і соціальний контроль як механізми інтеграції індивіда до соціальної системи. Функціональний аналіз Роберта Мертон. Р. Мертон про соціологічні теорії середнього рівня. Феноменологічна соціологія Альфреда Шюца: поняття життєвого світу та повсякденності.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ.

3.1. Планування та забезпечення якості дослідження.

3.1.1 Наукові дослідження: різновиди (теоретичні та емпіричні; фундаментальні та прикладні; розвідувальні, описові та аналітичні, польові та лабораторні), проблема, мета, завдання, об'єкт, предмет.

3.1.2 Програма дослідження: структура документа, основні пункти, етапи дослідження. Тлумачення, концептуалізація, операціоналізація основних понять дослідження. Гіпотези дослідження: теоретичні, емпіричні, статистичні.

3.1.3 Вибірковий метод: генеральна сукупність, вибірка, основні вимоги до формування вибірки, методи формування.

3.1.4 Якість інформації: репрезентативність, валідність, надійність. Типи валідності (змістовна, критеріальна, конструктивна), валідація. Забезпечення надійності.

3.2. Методи збору інформації.

3.2.1 Спостереження: види, переваги і недоліки, роль спостерігача.

3.2.2 Експеримент: види (констатувальний, формувальний, природний, лабораторний), планування, внутрішня і зовнішня валідність.

3.2.3 Методи опитування: анкетування, інтерв'ювання. Анкетування (поштові, пресові, онлайн, експертні, індивідуальні, групові). Анкета: види питань, методичні вимоги до композиції анкети та різних питань. Формулювання питань і відповідей в анкеті). Інтерв'ювання (фокус-групові, глибинні, неформалізовані: історія життя, біографія, усна історія).

3.2.4 Експертні опитування (метод експертної оцінки): пошук, відбір та підготовка експертів. Види і процедури експертного опитування.

3.2.5 Соціометрія: особливості застосування та інструментарію (анкета, шкали), соціометричні індекси, матриці та соціограми.

3.2.6 Аналіз документів. Контент-аналіз.

3.3. Методи аналізу емпіричних даних.

3.3.1 Вимірювання (за С Стівенсом): визначення, види, рівні, шкали (номінальні, порядкові, метричні).

3.3.2 Описова статистика Міри центральної тенденції та міри варіації для шкал різних типів. Точкове та інтервальне оцінювання. Довірчий інтервал.

3.3.3 Аналіз статистичного зв'язку між двома змінними. Коефіцієнти кореляції. Методи перевірки статистичних гіпотез.

3.3.4 Лінійна регресія (парна та багатовимірна).

РОЗДІЛ 4. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ.

4.1. Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин.

4.1.1 Соціалізація особистості: сутність, етапи (первинна, вторинна), механізми (адаптація, інтеграція). Суб'єкти (сім'я, формальні та неформальні групи однолітків) і агенти (освіта, традиційні ЗМІ: та нові медіа: інтернет, соціальні мережі) соціалізації. Поняття ресоціалізації.

4.1.2 Девіантна поведінка особистості. Поняття та види (позитивна і негативна) девіацій. Суїцидальна та залежна поведінка. Булінг. Мобінг. Ейджизм. Рівні девіантної поведінки: поведінка, що не є схвалюваною

іншими, що осуджується іншими, морально негативні прояви і вчинки, делінквентна поведінка, злочинна поведінка, деструктивна поведінка. Соціальні та психологічні чинники девіантної поведінки. Профілактика девіантної поведінки: просвіта, соціальна реклама, корекційні програми, створення ситуації успіху.

4.1.3 Соціальні статуси: поняття та види (офіційний і неофіційний, приписаний і здобутий). Соціальні ролі: поняття та види (активні й пасивні, явні й латентні) Структура ролі за В. Ядовим (когнітивна, афективна, конативна складові). Маргінальність соціальних ролей.

4.1.4 Стать і гендер. Маскулінність. Фемінінність. Андрогінність. Тендерна ідентичність. Кризи тендерної ідентичності Гендерні стереотипи: поняття та види (традиційні та егалітарні). Гендерна рівність і дискримінація. Сексизм. Фемінізм.

4.2. Особистість у життєвому та професійному просторі.

4.2.1 Гра, навчання, праця як види діяльності. Професійна діяльність: поняття та етапи професіоналізації (професійне самовизначення, професійне навчання, професійна адаптація, професійне становлення, професійна реалізація, завершення професійної діяльності). Мотивація та стимулювання професійної діяльності (за ієрархією потреб А. Маслоу). Професійне вигорання. Поняття професійних криз.

4.2.2 Спілкування як соціально-психологічний феномен. Спілкування як обмін інформацією (комунікативна сторона спілкування). Комунікатор, реципієнт, канал передавання інформації.

Комунікативні бар'єри. Спілкування як сприймання, розуміння та оцінка партнерів спілкування (перцептивна сторона спілкування) Механізми міжособистісного сприймання: ідентифікація, соціальна рефлексія, стереотипізація. Каузальна атрибуція. Атитюд як соціальна установка. Спілкування як взаємодія (інтерактивна сторона спілкування).

4.2.3 Конфлікт і конфліктна ситуація. Види конфліктів (внутрішньоособистісний, міжособистісний, внутрішньогруповий, міжгруповий). Рольові конфлікти (гендерно-рольовий конфлікт, конфлікт між сімейними і професійними ролями). Стилі поведінки в конфлікті (суперництво, уникнення, компроміс, співпраця, пристосування). Запобігання (психологічна просвіта, недопущення дискримінації, матеріальне та моральне заохочення, дотримання корпоративної культури) та розв'язання (досягнення компромісу чи співпраці) конфліктів у різних сферах життєдіяльності

4.2.4 Соціальна організація як формальна група: характеристики, структура, функції організації. Управління. Управлінська діяльність. Лідерство та керівництво. Типологія лідерства. Стилі керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний) Корпоративна (організаційна) культура.

4.2.5 Характеристика і актуальні проблеми сучасної сім'ї (нестабільність шлюбу, знижування народжуваності, матеріальне неблагополуччя) Функції сім'ї (репродуктивна, економічна, виховна, господарсько-побутова, комунікативна, дозвілєва, сексуальна, рекреативна,

психологічного захисту). Види сім'ї: нуклеарна та розширена сім'я; патріархальна, матріархальна, егалітарна сім'я; моногамна та полігамна сім'ї. Шлюб і шлюбні стосунки. Сімейні кризи.

РОЗДІЛ 5. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІОЛОГІЧНІ ВИМІРИ СУСПІЛЬСТВА.

5.1. Група як структурний елемент суспільства.

5.1.1 Поняття та головні ознаки соціальної групи. Класифікація соціальних груп (великі соціальні групи, середні соціальні групи, малі соціальні групи).

5.1.2 Поняття великої соціальної групи. Класифікація великих соціальних груп (соціально-класові, соціально-демографічні, соціально-етнічні, соціально-професійні та соціально-територіальні). Натовп як велика стихійна група. Основні характеристики та типологія натовпу, соціально-психологічні особливості окремих його різновидів. Етнічні групи. Форми існування етносів та основні етнічні процеси. Поняття етнічної ідентичності та свідомості.

5.1.3 Поняття малої групи. Класифікація малих соціальних груп (первинні /вторинні: формальні / неформальні: референтні / групи членства; квазігрупи). Структура малої групи. Динамічні процеси в малій групі. Соціально-психологічний клімат групи. Конформізм, конформна поведінка і конформність. Згуртованість.

5.2. Соціальні та психологічні характеристики й форми організації суспільних процесів і явищ.

5.2.1 Суспільна свідомість. Масова свідомість. Групова свідомість. Індивідуальна свідомість. Механізми соціально-психологічного впливу (наслідування, навіювання, переконання, зараження, чутки, мода).

5.2.2 Поняття соціального інституту. Основні функції та характерні ознаки. Види соціальних інститутів: економічні, політичні, релігійні, культури та соціалізації тощо.

5.2.3 Соціальна стратифікація та соціальні нерівності. Основні критерії соціальної стратифікації. Види нерівності (економічна, політична, правова, культурна, цифрова, мобільна та ін.).

5.2.4 Соціальна мобільність: поняття, типи (вертикальна / горизонтальна), механізми, соціальні та психологічні чинники. Міграція як вид просторової мобільності: сутність, соціальні та психологічні характеристики.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання здійснюється за 100 бальною шкалою від 100 до 200 балів або ухвалюється рішення про негативну оцінку вступника («незадовільно»).

Кожний варіант тестів містить 30 завдань, які розподілені за трьома рівнями складності (по 10 завдань кожного рівня). Складність

екзаменаційних завдань визначається, як правило, кількістю логічних кроків, які повинен виконати абітурієнт у процесі пошуку відповіді.

1-й рівень містить 10 завдань мінімального рівня складності, для відповіді на які достатньо орієнтуватися основних поняттях психодіагностики, експериментальної психології, психологічного консультування та основ психотерапії.

Правильна відповідь на кожне завдання цього рівня оцінюється двома балами.

2-й рівень містить 10 завдань середнього рівня складності, дозволяє з'ясувати рівень знань абітурієнта теоретичних основ психодіагностики, експериментальної психології, психологічного консультування та основ психотерапії.

3-й рівень містить 10 завдань підвищеної складності, відповідь на які вимагає володіння абітурієнтом певними практичними навчаннями, які передбачаються при вивченні психодіагностики, експериментальної психології, психологічного консультування та основ психотерапії.

Правильна відповідь на кожне завдання цього рівня оцінюється п'ятьма балами.

Отже, максимальна кількість балів, яку абітурієнт може отримати за правильно виконані завдання всіх трьох рівнів, складає 200 балів.

Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо кількість отриманих балів становить більше ніж 100 балів.

У разі наявності в паперовій роботі більше однієї відміченої відповіді на кожне запитання, за це запитання виставляється нуль балів (окрім випадків, коли одна з відмічених відповідей на запитання закреслена, а інша зазначена акуратно та чітко).

Усі попередні кроки і міркування, що приводять до відповіді на завдання, абітурієнт виконує на чернетці. Перевірка цих записів екзаменаторами не передбачається. Екзаменатори перевіряють лише вірність закреслених відповідей серед запропонованих на кожне завдання варіантів А, Б, В, Г, Д, Е в листі відповіді.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аблов А.Ф. Загальна соціологія: конспект лекцій. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2019. 130 с.
2. Бедан В.Б. Експериментальна психологія. Курс лекцій (для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології). Одеса, 2020. 102 с.
3. Бушуєва Т.В. Проведення психодіагностичного обстеження: Посіб. для студ. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. 2005. 94 с.
4. Бушуєва Т.В. Основи наукових психологічних досліджень. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М. 2017. 244 с.
5. Бушуєва Т.В. Психодіагностика. Підручник для студентів виш. Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2016. 504 с.
6. Васківська С.В. Технологія консультування (Організація консультативної взаємодії). Київ: Главник, 2005. 96 с.

7. Волкова О.П. Експериментальна психологія. Навч. посіб. Київ: Академія, 2019.
8. Галян І.М. Психодіагностика: навч.посібник. Київ: Академвидав, 2011. 464 с.
9. Галян О.І., Галян І.М. Експериментальна психологія. Навчальний посібник. Київ: Академвидав 2012. 408 с.
10. Глива Є. Вступ до психотерапії : навч. посіб. Острог – Київ: Острозька академія, Кондор, 2009. 532 с.
11. Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник. Київ: «ВД Професіонал», 2007. 208 с.
12. Каліна Н.Ф. Психотерапія: підручник. Київ: Академвидав, 2010. 288 с.
13. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії: навч. посібник. Дрогобич: Посвіт, 2015.
14. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
15. Мушкевич М.І. Чагарна С.Є. Основи психотерапії: навч. посіб / за ред. М.І. Мушкевич. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 420 с.
16. Опанасенко Л.А. Основи психологічного консультування: у схемах і таблицях. Миколаїв: Іліон, 2019. 134 с.
17. Основи психотерапії : навч.посіб. / [К.В. Седих, О.О. Фільц, В.І. Банцер та ін.] ; за ред. К.В. Седих, О.О. Фільца. Київ: Академвидав, 2016. 192 с.
18. Панок В.Г. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування : навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац.ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 384 с.
19. Романенко О.В. Експериментальна психологія: курс лекцій. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 146 с.
20. Самошкіна Л.М., Лазаренко В.І. Психодіагностика: Навч. посіб. Д.: РВВ ДНУ, 2001. 44с.
21. Соціологія: Підручник / За ред. докт. соціол. наук, проф. В.М. Пічі. 4-те видання, виправлене. Львів: "Магнолія 2006". 2009. с. 293.
22. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с
23. Терлецька Л.Г. Основи психодіагностики. Навчальний посібник. Київ: Главник, 2006. 144 с.
24. Федоренко Р.П., Шкарлатюк К.І. Психологічний практикум з консультування: зміст, прийоми, технології: навч.посіб. для студ. Вищ. Навч. Закл. III - IV рівнів акредитації. Луцьк: Східноєвроп. Нац. Ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 200 с.
25. Хоміч Г. О. Основи психологічного консультування. К.: МАУП, 2004. 152 с.
26. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: Навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2005. 656 с.
27. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання : навч. посіб. Київ: Вища школа, 2004. 345 с.

Затверджено на засіданні
фахової атестаційної комісії
з предметного тесту
«Психологія та соціологія»
« 28 » березня 2025 р.

Голова фахової атестаційної комісії
з предметного тесту
«Психологія та соціологія»

Владислав КОВАЛЬ